

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la facare d'óne septemani odata, Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 or.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele e. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

NECROLOGIE.

Invetiátulu filologu si ingeniosulu istoricu IOANU MAIORESCU, care a invetiátu multu timpu pe romanii de dincóce de Carpati artea cum se-si ubésca patri'a, ne a lasatu sanetate si s'a dusu intre cei drepti.

Frumósa epoca pentru a muri unu betranu care 'si a petrecutu viéti'a in timpi atatu de grei; elu a pututu díce cu Simeonu: Slobóde-me stapane fiindu-ca l'amu vediutu. Elu a traitu pana se védia pe compatriotii sei, intre cari s'a nascutu, pe fratii nostri de peste Carpati, dobendindu-si mai tóte drepturile pentru cari elu, curagiosulu si neobositulu luptatoriu, a mersu totu d'aun'a in prim'a linia cu predecesorii si contimpurarii sei in luptele pentru nationalitatea, limb'a, literatur'a, religiunea si drepturile romaniloru!

Fia-i tieren'a usióra! Serve de modelu luptele lui. Pagub'a este mare pentru noi, déra esemplele, ce ne a lasatu, ne sunt de mare invetiamentu.

„Buciumulu.“

Conferintie de invetiatori.

Sibiiu 29. Aug. 1864.

(Urmare.)

Luni in 17. Aug. se incepura insesi conferintiele invetiatoresci. Dupa ce se fini servitiulu divinu la care asistara toti invetiatorii respectivi, din preuna cu par. protopopu I. Hanea, si care lu celebra parintele N. Soiu denumitulu comisariu pentru conferintia in intielesulu programei amintite, cam pela 8 $\frac{1}{4}$ óre nainte de amiadi adunanduse cu totii in scól'a din Suburbiulu Iosefinu in Sibiiu, conferintia o deschise parintele protopopu cu

o cuventare potrivita. Intielesulu cuventarii fu cam urmatoriu, ca precum fia-care individu intelectualu vietuindu in lume are unu dreptu óre care, asia si o comuna, societate si in mesura si mai mare natiunea are drepturi. Aceste fia ele de orice specie, trebue suslínute si aparate cu tóte puterile. Cá sa le póta sustinea si aperá, cunoscendule odata, e de lipsa fia-carui individu sa cunósca si sa scia si mediile necesarie spre acést'a. Mediulu celu mai necesariu ce se cere spre apararea acestoru drepturi e inteligentia, in sensulu celu mai largu, pe care noi cá natiune n'am avut'o. De unde au urmatu ca noi ne-am perdutu, sa nu dícu tóte, mai tóte drepturile ce le auu avutu. Acum de abea ni se deschise si noue calea, subt blandulu sceptru alu prebunului nostru imperatu Franciscu Iosifu I., spre a ne puté radica din namolulu Secliloru in care amu fostu calcati de vitrigitatea timpiloru varvari trecuti. Deci avendu cale deschisa sa ne silimu si noi dupa puterile cele pucine ce ne mai remase din atatea apasari, a in aintá si cu ajutoriulu celui ce nu ne-a lasatu candu am fostu in cercare, a ajunge pe cele lalte natiuni sorori din patriane comuna, cari sunt departe, ba inca tare departe naintea nótra. Cá sa putemu inaintá inse ne debue mai antaiu de tóte scóle. Sa incepemu dara cu scól'a si ea ne vá duce de siguru la tînta. Sa luminamu dara poporulu prin scóle bune si se lu ducemu la cultur'a salutaria. Ast'a e, tocma ce i-a intratu adencu la inim'a si i da grigea cea mai mare si bunului nostru episcopu si parinte Andreiu, si cá unu adeveratu parinte si au si pusu tóte puterile ca sa radice scóle, si ca aceste-a se póta fi intru adeveru numite cu acestu nume sublimu sa faca invetiatori harnici, cari sa le póta conduce. Deci si aceste conferintia sunt numai rezultatulu, prob'a adeverata, a iubirii cei mari a acestui parinte catra biseric'a, poporulu si natiunea s'a.

Deci dara si dumnevostra insuflati de aceeași iubire ce au insuflatu pe supremulu directoru scolare, sa luati parte la aceste sfaturi fratiesci, spre a ve perfectonã in chiamarea dvostra si apoi a ve pute jertfi binelui comunu. Cu bine-cuventarea ceresca incepetive dara lucrulu, la care sunteti chiamati, si conferati cari dupa cum lu-iërta imprejurarile, indreptandu unulu pe altulu si iertandu unui altui'a pentru scopulu celu sfantu ce lu aveti inaintea ochiloru.

Dupa ce fini p. protopopu, vorbi d. comisariu N. Soiu. forțe potrivit: despre insemnatarea scõlei si insemnatarea conferintelor invetiatoresci, amintindu ca ne-am adunatu cá pucinic'a sciintia, ce ni-o am adunatu fia-care cu sudóre, ca albin'a mierea din florile campului, din campii sciintelor si esperintii in sfer'a nõstrã de invetatori, — sa ni-o impartasim unulu altuia, fara sfiela si din tôte sa ne facemu unu intregu, ce se ne folosesca si se ne indrepte in cariere'a nõstra nu pre umblata.

Finindu cuventarea d. com. provocã pe dd. invetatori, ca fiindu vre-unulu pregatitu, Dloru potu cuventã despre acele ce taie in sfer'a si activitatea chiamarii nõstre. Ne sculanduse nimenea se trecu la conscriere si fiinduse acest'a, (timpulu inca inaintase) se inchise conferint'a prim'a cu acestea la 12 1/2 ore. De fatia au fostu afara de p. prot. si o. d. prof. Boiu si Cristea.

Conf. II. dupa amiadi:

Acest'a se incepu la 2 1/2 ore sub presidiulu ordinariu

Cetindu d. Com. aceea ce e de ase desbate, provoca pe d. invetatori a spune ca cum a cugetatu a supr'a intrebari 1. desvoltarea in copilu a puterilor trupesci. Ne luandu nime cuventu se scõla d. invet. si direct. in Resinari N. Mihaltianu si espune mediele potrivite pentru desvoltarea corporala, impartindule in doue specie: a) naturali 1. aerulu, 2. nutrimentulu, 3. imbracamintea, 4. curatieni'a si 6. miscarea cu gimnastic'a si in urma odihn'a, b) artificiose: 1. stapanirea dela patimi, 2. cultivarea organelor simtiuriloru si a 3 cultivarea organelor vorbirii. Apoi espune in specia despre fia-care ca cum are sa fia si se se ingrigesca de aceste media. D. Com. se invoesce cu acesta impartire si espunere, afirmandu ca tocm'a asiã si-a facutu si densulu impartirea, si intraba pe respectivii dd. invetatori: ca invoesce cu aceste-a espuse de antevorbitoriulu. Dupa o pauza bunicica sa

scõla d. invet. Guru si reflecteza ca cele in privinti'a aerului nu s'ar' pute observã.

Parerea acest'a o opera si d. invetatoriu Stoica lasandu ordinea si trecendu la specialu. D. invet. si dir. le raspunde: aici e vorb'a ca primescese in principiu impartirea, apoi la specialu si pote da fia-care parerile sale. E vorb'a ca sa avemu ceva de liniamentu, de care se-ne tinemu, apoi ca in catu acest'a se pote seu ba e alta intrebare, deci sa cunosemu mai intaiu principiile si apoi dupa aceste-a se lucramu, care in catu putemu si ne iërta imprejurarile. Espunendu si d. com. acest'a, se primi acest'a impartire si apoi se trecu la fie-care punctu in specialu. Acum ne onora ferbintele arch. Popasu cu nalta presentia si luandu fia-care punctu ne dadu desluciri chiare si pe largu, ca ce am avé de facutu in fia-care casu. a) medie naturali.

1. In privinti'a aerului.

Aerulu sa fia in scõla si in casa curatu; spre acestu scopu se-se aerize scõlele si invetatoriulu sa 'si dea silintia ca si parintii pe a casa sa si-aereze casele spuindule folosulu, ce resulta de aici. D. arch. dice: ca invetatoriulu are sa invetia atatu pe scolaru catu si mai vertosu pe parinti; parte prin elevii sci, parte chiaru si in persõna la fia-care ocaziune.

Chiamarea densulu cea sublima e, cá se nasca de nou pe poporu. Deci se lucre si la mara si la micu cu tôte mediele, dara mai vertosu cu esemplulu bunu, caci pe cine are bietulu nostru poporu mai alesu si mai de frunte, de catu pe preotu si invetatoriu? Acesti-a deci se merge mana in mana la lucrulu celu sfantu la luminarea poporulu la eliberarea lui din zdrantiele, lantiturile robii si nesciintiei. Mai departe dice ca multi omeni suntu galbini si fara fatia, numai si numai din neaerirea caselor, care si altfelu sunt forte mici; ba ce e mai multu tôte bólele cele mai rele cá pedepse a lui dumnedieu, precum cium'a si altele provinu numai din necuratiania si mai vertosu din aerulu stricatu. Tôte aceste numai prin aerire desã si regulata se potu esila si curati.

Aerulu curatu sa si incaldiesce mai curendu. Catu focu facu bietii omeni in o cocioba de casa si totu moru de frigu, — numai din lips'a aerului curatu, pe care mam'a natura ni-lu da in inbelsugare si noi tot i du-cemu lipsa de elu seu din lene seu din nesciintia. E de doritu dara sa ese, sa se desradacineze reulu acest'a mostenitu prin lene dela sclavi'a in care zacuremu atati'a seculi. Ast'a vomu pute-o face numai fiindu energiosi, si plantandu in inimile cele fragete a

le tinerimii, a sperantiei viitorie, principii sanetóse de invetiaturi salutarie.

Urméza aici o desbatere infocata asupra intrebarii: ca sa iese copiii afara cate unulu, ce apara par. Hanea, séu la fia-care óra cu totii, de care tiene d. invet. Miheltianu. Se primesce dupa mai multe desluciri mai vertosu din partea d. arch., ca cam la diumetatea prelegeriloru, si nainte si dupa amiadi, sa iese cu totii.

In scóla, esíndu baetii la pausa, sa se aereze o daea, si apoi sa se urmeze mai departe in prelegeri. Ast'a aterna dela intiepletiunea invetiatoriului, cum are se urmeze, d. e. pune 2 din cei mai marisiori pana cei lalti sunt afara, si aeréza si inchidiendu apoi ferestrele vinu recreati, éراس in aeru curatu si recreatu.

2. Nutrimentulu sa fia catu se póte de simplu — mancare grasa pré sarata strica copilului, asemenea panea necópta, pómele necópte, vardí'a (curechiulu cruđu). Sup'a neférta nu-e folositorie. Buretii nu sunt sanetosi, mai vertosu cei galbini, vineti si rosii; de unii póte omulu si nebuní. Aru fi bine sa se aréte copii loru, cari sunt veninosi si cari buni de mancare. Castra vetii sunt numai atunci de recomendatu deca sa curatia bine, sa sara si stau in sare $\frac{1}{4}$ de óra, apoi storcenduse se punu in ocetu si sa nu se bea apa dupa ei. Carnea multa e stricatiósa copiiloru, numai cu mesur'a folosesc si nutresce dandu corpului putere si intarindu si puterea cugetatória. Aici recomanda d. arch. invetiatoriloru, ca sa staruéasca cá ómenii nostri baremu la díle mari si duminec'a sa-si férba o supa de carne; un'a ca e si mai eftina, alt'a ca da mai buna hrana si putere cá ori ce alta bucata. Pre cumu caii cei nobili se ingrasia si su mai frumosi si cu putere mancandu ovesu, tocma in astfelu de mesura e carnea pentru firea omului. Probe ne dau fabricile unde unu omu care mananca 4—5 punti de carne lucra si duréza mai multu cá 6 ómeni de ceilalti. Esemplu sunt Englesii.

Asemenea recomanda d. arch. postulu cá mediulu celu mai bunu pentru domolírea patimiloru.

Bucatele de pomu sunt mai usióre, carnea radica sangele in capu si influintiadia asupra creriloru. Postulu curatia trupulu, da repausu masínei de mistuitu. Est'a lu recomanda si pune invetiatoriloru la inima, ca pe unu asiadamentu bisericesu, cá stelpu alu bisericeii, ce unicu ne remase in ispitele nóstre. si cá unu ce, ce si din priviatia economiei trebuie tinutu. Cadiendu elu, cade unu stelpu a bisericii si cine mai sta bunu apoi ca nu voru cadé si cei lalti. Trebuie sa fimu tari in

credintia. Sa pastramu tesaurulu celu scumpu ereditu dela stramosi: credintia nostra primitiva.

La mancare sa se tina ordine, nu pe tóta óra cu bucurat'a in gura. Ast'a in tóta privintia, „tóte regulatu si la timpulu seu“ sa ne fia unu principiu. Esemplu viu militarii cari mancandu regulatu desi pucinu totusi sunt mai sanetosi de catu toti. E destulu si pentru copii, dejunulu, prandiulu, ceva la ujina si cin'a. Beutur'a cea mai sanetósa e ap'a curata, prospeta si nu statuta. Beutur'a la mancare ajuta mistuirii. Ap'a rece strica dupa bucate calde, mai vertosu dintii, smaltulu. Strica pré rece, candu inghiatia dintii. Asudatu si incalditu a bé apa póte periclitá viétia, caci atunci plumanile fiindu amfiate prin recéla sa stringu capeta pete si omulu póte cadé fi curendu in ból'a séc'a. A bea nópte nu e bine, mai bine unu paharu nainte de culcare, ca peste nópte sa n'ai debuintia. Sa se feréasca de beuturi spirituóse, vinu si vinarsu. Asta díce d. arch. e unu reu, o urma a sclaviei, si sa trage din necumpatate, si lacomia, pecate de móрте. Să se síléasca fia-care dintre invetiatori a sterpi acestu reu. Aici ajuta éra exemplulu.

3. Imbracamintea sa fia acomodata trupului spre a se putea desvoltá din destulu, curata si acomodata anotimpuriloru. Sa dominéze proportiune in imbracaminte (Esemplu, palariile late sunt neacomodate, cáltiunii mari de abia si-ducu piciórele, in catu pe ómenii nostri i cunosci pe mersu ducendu cate $\frac{1}{4}$ de maja la picióre, numai audíndui — suntu cu totul de a se esilá, un'a ca strica tóta proportiunea in imbracaminte, alt'a ca sunt si mai scumpe si pucinu duravere.

Copii unde e numai cu putintia de regula sa umble incaltati la scóla si in catu se póte pucinu sdrantiosi, cá sa nu provina deaeei batjocura. Lucsu inse e o scadere morala. Sa influinteze asupra imbracamintei si invetiatoriulu cu haine reformate in cev'a dupa o croitura mai gustuósa si astfelu se destepete si in poporulu nostru unu gustu esteticu. Portulu nationalu in catu se póte trebe pastratu, caci la din contra intra mod'a si prin trens'a lucsul ruinatoriu. Hainele pré strimte strica in multe privintia si vétama simtiulu de moralitate.

4. Curatiani'a sa fia sufletulu imbracamintei, caci numai asiá vom scóte lenea sio vomu inlocuí cu diligintia dorita. Déca se póte sa se schimbe de 2—3 ori pe septamana ori celu pucinu odata. Invetiatoriulu sa fia exemplu si in curatiana si sa dedea si pe elevi a se tiné curatu si a sterni in ei simtiulu de curatiana, cá o virtute dintre cele mai frumóse. Totu de cu-

raliană să țină și regularitatea. Trebuie dăra copiii deprinși la regularitate, care în poporul nostru lipsesc cu totul. La culcare, la mâncare și la totu lucrul e regularitatea sufletului, fără care omul mai multu ratecesce de catu sporesce.

5. Locuința să fie largă și comodă, iernă în caldă și aerită. Casele umede și puturose strică sănătatea. Asemenea îmbuldirea, mai cu sēma în scaune e periculoasă și pentru bōle lipiciose, că bubatul, rii a s. alt. Preotii cu invetiatorii aru debuși se ingrigēsa de medicini de casa.

Nu e sanetosu nici culcarea mai multor copii la olaltă; cu totul periculoasă e lângă pereți umedosi. La culcare se se pādēsa a se culcă fetiori de chilin de fetiție și cū capul și manile afara din acoperementu. Timpul mai potrivit de dormitu e ērna dela 8—6 și vēra dela 10- 6.

6. Gimnastică să se introducă unde numai se pōte, căci nunumai ca întarește trupul, îi dă mladiositate și venjositate, și pōte prin acēstă scapă viētiă din pericle; la focu de exemplu și la undari și la alte nenorociri, ce potu întimpină pe omu în viētiă. Dom. invet. Necsiă din Porcesci se laudă de catra toti pentru introducerea gimnasticeii în scōlă densului din propriile spese. Cu deosebire îi place d. archimandritu și recomandă acēstă seriosu spre imitare. Se recomandă asemenea și propunerea d. invet. Miheltianu, ca unde nu se pōte introduce alta gimnastică se-se introducă ceea ce se pōte adevărată numită gimnastică domestică, ce se face fără spese, și sta în miscarea madularielor trupului, regulatu, d. e. a manilor, petiorelor, capului, trupului de susu și alergarea

(Vă urmă.)

Sibiū, 2. Septembrie n. 1864.

Amesuratu cerculariului protopopescu de dto 12. Iuliu a. c. prin carele docentii din tractul protopopescu gr.-cat. alu Sibiului, se chiamă la conferenția, ēca în 1. Septembrie a. c. și urmă ținerea acelei conferenție sub presiul prot. resp. I. V. Rusu. La acēstă conferenția luă parte unii preți mai cualificati din tractul resp., 21 invetiatori și vreo 3 invetiatori preparandi de rel. gr.-orientala. Conferenția, carea a costatu din doue ședințe lungi — s' a deschisu, cu o cuventare amesurată din partea prot. resp., — după care apoi, urmă în ordinea să pertractarea tuturor temelor destinate pentru acēstă conferenția; aceste teme

se făcū cunoscutē invetiatorilor cu 6 septamani mai înainte, pentru că acelia se aiba tempu ale studiă. Și debue se marturisimū sinceru și cu mangaiere sufletesca, cumca acēstă antaiă probă a noastră, încercată cu intențiunea cea mai sântă, adevărat: cu intențiunea de a înaintă cultură și cualificatiunea între invetiatorii noștri și prin acēstă mijlocitu a înaintă invetiamentulu și educatiunea poporului nostru în scolele populare, ne îmbucură cu unu rezultat mai nesperatu, căci — spre laudă invetiatorilor (unoră) fădisu, — acelia cu unu zel laudabilu și pre întrecute și dederă silintiă, a conlucră după potenția la deslegarea temelor propuse, care se și deslegară întrū unu modu multumitoriu.

Noi suntemu de opiniune, că aceste conferenție invetiatorești pre lēngă înaintarea și prosperarea invetiamentulu și educatiunei populare, mai au și acelu efectu salutaru, ca prin atari conferenție, conveniendū invetiatorii la olaltă și conversandū, și comunica unii altoră ideile și cunoscențele sale pedagogice, se esciteza intrinșii ore-care emulatiune nobilă se esciteza zelulu și ambițiunea de a se ocupă mai cu de adinsulu cu afacerile chiamarei sale cum și de a se perfectină prin cetirea de carti taliatorie în sferă chiamarei sale.

Ne pare reu, ca ocupațiunile noastre multifaria, nu ne ertară nice decatu, pre lēngă cea mai via dorintia, că se fimu în stare a potē comunică on. lectori ai acestei foi școlastece, protocolulu despre aceste conferenție. Într' aceea, totuși ne șentimū în placută pozițiune, a marturisi cu tōtă recunoscențiă, cumca proiectulu de teme pentru astă conferenția, prelucratu de d. directoru M. Panga, ne-a usuratū benesioru afacerile noastre, și ne-a datu desluciri destulu de evidente în privintiă unor de interesu însemnatu pentru prosperarea invetiamentulu.

Deci, închiamū acēstu scurtu raportu, cu aceea dorință, că acēstu exemplu se afle imitatori și pre aliurea între invetiatorii romani dela scolele populare. Noi, șperamū, din parte-ne cu tōtă confidentiă, cumca la conferențiile, ce le vomu mai ținē în viitoriu, vomu avē ocașiune a ne bucură de unu progresu și rezultat și mai îmbucuratoriu, de catu lu avū acēstă antaiă încercare. Numai dēca ar' dă bunulu d-dieu, că cursulu pedagogicu, ce amu întielesu din isvoru securu ca se va deschide încă în tomnă acēstă la Blasiu, se se deschidă catu mai curendū; căci foră o școlă pedagogică, — după șborulu științielor pedagogice în dītele no-

stre — nu putem nece pre departe calculá la invetiatori intru adeveru cualificati si imitiati — precatu numai se pote de bene — in specialitatea sa.

Programu.

La conferentia docentiloru gr.-u. a scóloru popularie din tractulu protopopescu alu Sibiului convocata de multu stimatulu domnu protopopu gr.-u. Ioane Rusu, ar' fi se-se pertracteze dupa opiniunea subscrisului urmatorele obiecte scolastice importante.

1. Ce este scopulu scoleloru popularie si cine este indatoratu mai antaiu cu crescerea — educatia — tinerimei cei crude?

2. Ce se pretinde dela docentii scóloru popularie?

3. Carii sunt causele de nu-si dau romanii tianani copii de buna voe la scola?

4. Cum s'ar' pute delaturá aceste impedecari?

5. Dela ce aterna unu progresu imbucuratoriu in scólele amintite?

6. Ce opiniune se face in publicu despre una scola, unde se intrebuintiadia pedepse dese, mai alesu corporale?

ad 1—mo a) Scopulu principale a scóloru popularie este, de a informá din invetiacei ómeni destepti, de omenie, cu frica de d-dieu, si de ai inzestra cu sciintiele necesarie pentru chiamarea loru venitoare, adeca membri folositori statului; caci dela gradulu culturei mai inalte sau mai de diosu, depinde si prosperarea dinsiloru, pentruca cu catu posedu tiananii sciintie teoretice si practice mai multe, cu atata mai multu sporesce si stare materiala a dinsiloru aflanduse in pusetiune favorabila cu sciintiele castigate in scóla si in pracsu, de a sili pamintulu prin una lucrare rationábila spre producere mai mare, cu multu mai insemnatore, ca acelora, carii nu se abatu dela obiceiurile cele ruginite adeca indatinati: a se tiene cu mani cu picioare de cele ce au ereditu — mostenitu — auditu si veditu dela mosi si stramosi; apoi imbunatinduse stare materiala a lucratoriloru de pamentu, fireste ca si veniturile statului — imperului — se imultiescu progresivu.

b) Crescere si informare copiiloru este data insusi de d-dieu in mana parintiloru, dara parte, ca cei mai multi parinti nu posedu cualitatile recerute spre aciasta; parte ca multi nu au nici voe nici aplicare spre aciasta santa datorie, nici chiar' midiulócele

necesari; parte ca sunt cuprinsi cu ocupatiuni feluirite pentru sustinere familie; pentru aceia se afla in tóte statele cultivate osebite institute de crescere si de invetiamentu, la carii se socotu si scólele popularie; in tóte aceste se-se asiedie barbati esaminati si esparti, carora se incredintiadia scopulu acestu ponderosu pentru societate omenesca.

ad 2—do a) Docentele unei scoli popularie se aiba o vorbire buna, limpede, intielegatore si unu corpu sanatosu; defecte corporale batátore in ochi, p. e. gusiatu, chioru si mai incolo, ilu facu de risu inante copiiloru, perdindusi astfelu vadia si auctoritate.

b) Elu se fie unu omu cu minte sanatosu, ca pre usioru se póta descalci unu lucru.

c) Elu se fie temetoriu de d-dieu, una oglinda adeverata pentru invetiacei in vorbirile sale si intru tóta portare sa.

d) Obiectele de invetiamentu, care trebue se le propuna, sele priciapa bine; caci ce nu scii, nu poti invetiá pe altulu.

e) Despre religiune se posiaa atata cunoscintia, cante necesarie, ca asiá de bine se-si indrepteze anima lui dupa acele, catu si pentru invetiacei se fie demnu de imitatu intru tote faptele bune.

f) Elu se fie inzestratu cu sciintie pedagogice, fora de care propunere sa nu póte fi incoronata de unu succesu imbucuratoriu, caci numai órbeca si cade de greutate asiá de bine siesi catu si invetiaceiloru.

g) Fie-care docente se fie obonatu la pretiuitulu diaru „Amic. Scóleia”, unu manuducatoriu escelinte pentru progresulu scoleloru popularie; se intielege de sine, ca din preuna cu preotulu locale — directorele scólei — cu care se traiasca in armoni'a si intielegere cea mai perfecta, despre care convinganduse parintii copiiloru, ii voru respecta pe ambi si voru implini tóte in privintia afaceriloru scolastice fora silintia.

h) Mai in colo se pretinde dela dinsulu una diliginti'a neostenitore asiá de bine in scola catu si acasa; curatienia cuvenita se domnesca pe dinsulu si in scól'a; ordinea buna, carele este esenti'a viétii nostre, se o padiasca si intreprende intru tóte.

i) Elu se fie omulu pacii si alu amoriei, se nu se amestece in afacerile comunei neinavitatu de antisti, iscadinduse uneori partide, ce iiu potu periclita ba si chiar departa din postulu ocupatu, si de ar corespunde pe de plinu chiamarii sale.

j) Orele de școală se le pădiască cu acurătetia, deprindindu pe invetiacei în acelu timp scumpu neîntrerupt prin una propunere plăcută; să mai pretinde cu totu dreptulu, ca elu se fie celu dintăiu în școlă, priveghindu astfelu preste invetiacei și delaturandu tôte neplăcerile, cari se nascu între școlari în absentia dînsului; în timpul propunerii se nu se departeaza din școlă fora vr'o causa excepțională, precum ar' fi unu morbu grațnicu, unu roiu esîtu și altele asemenea cu temei escuzatore; înse durere! ca totusi sunt și docenti fora conștiința și fora frica de d-dieu, de se departeaza din școlă în timpul propunerii numai din dulce farmiente, standu pe strata în povesci cu cei ce trecu pe dinante școlii, punendu în timpul departării sale pe unu școlariu mai de frunte se continueze și se sustina tacere, apoi intrandu docentele iaresi în școlă, se denunciadia tocma cei mai nevinovati ca turburatori de linisce și ascultare; necuviinție de astfelu se potu delatură fresce numai prin una privighiere corespunzătoare disciplinei școlare prin deșă cercetare fora de veste a școlii din partea directorului — parochului — și a inspectorului școlare, mai încolo prin amployati și antisti comunei patrunchi de propășire și binele natiunii romane. Pia desideria!

k) Că se pōta sustine disciplina și ordinile în școlă, trebuie se aiba docintele vadia convenită înainte invetiaceiloru înșă acesta nu sio pote castiga prin una tratare neplăcută, bunaora prin una furie inspaimantatore, una asprime nesuferibilă, au dora radimanduse numai pe pedepse, mai alesu corporale — cele mai deșositoare midilooce, de a starui cu acele după unu progresu indestulitoriu — ci prin științele sale, prin însusirile cele morale și nobile, și prin una purtare, fatia cu invetiaceii, consecuintă; nu adi a petrece cu dînsii în glume și vioime, apoi 2 — 3 zile în sbieraturi și amerintiari cu pedepse aspre demandandu de aceste în prim'a furie fora singe rece și cu judecata sanatosă.

l) Elu se nu fie nici pre linu nici pre aspru, ci se pădiască calea midilooce, care duce mai siguru la scopu; elu se fie unu tata adevăratu a invetiaceiloru sei, convingandui înșă chiar prin fapte proprii despre tînt'a parintiască, p. e. a fi de fatia la petrecerile loru, a se slobodi cu dînsii după jurstari în convorbiri amicabile, pe celu morbu alu cercetă în persona și alu mangană, a dá după potinția aju-

toriu celor orfani etc.; erorile facute se nu le treca cu vedere, dară se făcă și una diferențiamare, între erorile iscate din nebagare de samă copilarescă, și din cele facute din rețință, până atunci se nu întrebuintieze pedepse aspre, până ce se pōte speră încă îndreptare cu cele mai ușoare.

După „Amiculu Școlii» Nr. 48 din 7. Decembrie 1863 sunt pedepsele aplicabile în școlile comunale din districtulu romanu alu Naseudului specificate, cari se recunoscă că corespunzătoare și pentru școlile populare din tractulu protopopescu gr.-u. alu Sibiului.

ad 3-tio a) Intunereculu, orbia și nepăsarea ce batatore în ochi, cari domnescu preste cea mai mare parte din țarenii romani, nefiindu astfelu în stare de a pute pretini și prefera folosulu și binele, care obvine din frecuentare școliloru amintite; pe multi țareni îi audi dicandu »ca dora nu se făcă popa din copilulu mieu« ne luandu în considerațiune aplicare conlocuitoriloru sași, de asi dá copii la școlă fora multa silinția — cu excepțiuni pucine — cari nu tînteaza se făcă din copii loru numai popi, ci ômeni buni și deștepti, se nulu porte alții de nasu, ca pe romanii înapoiati în cultură, hațiaindui nisce notari și amployati neromani după placulu loru, dicandu la tôte „Da“. Candu se aduce acestoru țareni orbecați aminte de școlă, pare-se ca iai pparitu cu apă erta; unii șocotescu umblare copiiloru loru la școl'a ca unu Că nesuferibilu, escuzanduse încă unii și cu aceia, ca au mai avutu înainte cu vr'o cativa ani 1 sau 2 copii la școl'a, fapte pipăite.

b) în multe școli și progresulu celu neîmbucurătoriu alu invetiaceiloru, convinși fiindu parinții, ca copii loru umbla, la școlă 2—3—4 ani și nu au învățiatu în acelu timp scurtu nici a cetii binisiori, ba multi frecuentiaza școlă și 5—6 ani, și nu se afla în stare, se cetesca una epistolă, care au primito dora parinții unui atare școlariu dela unu fecioru, care servește în armată, sau ilu provoacă tatalu seu se însemneze darea plătită, apoi fresce, ca urmeza ura durabilă spre școlă, și cu totu dreptulu, ca au petrecutu unu timpu asiă îndelungatu fora nici unu folosu, ba din contra sau datu lene și minte bine; unii parinți ca acestia îndemneza în desperatiunea loru apoi și pe alții încă și din satele vecine se nu-si dea copii la școlă, ca mananca paine numai în zădăru, ci mai bine ști folosescă la lucruri pe acșă și la pastoritul vitelor.

În privinția a acesta cade vin'a mai anteiu pe do-
centele, care nefiindu aptu, au ocupatu postulu cu spe-
culatiune calculata, de a servi numai atata timpu la scóla,
pana ce va scapá de militie; pe unii ca acestia nu-i
dore capulu de progresulu pretinsu dupa jurstarile tim-
pului presinte nici de unu venitoriu fericitu pentru ne-
vinovatiu invetiacei.

- c) Mai incolo pórtá vîna preotulu respectivu, cá di-
rectorele scolare, nepriveghindu si necercetandu
scóla deseori si fora de veste, apoi inspectorele
preste scóla dinpreuna cu artistii comunali de buna
séma inca sunt neinteresati de scóla, de vreme ce
se plangu parintii, ca copii loru nu au invetiatu
mai nimica úmblandu la scóla mai multi ani.
- d) Docentii se fie asiediati si dotati dupa raportulu
oficiului archi-diaconale gr.-u. din tractulu Sibiu-
lui asternutu sub Nr. 113 1864 vener. consist. me-
tropol. a Albei-Iulia; vedi „Amiculu Scólei“ Nr. 10.
16. Maiu a. c.
- e) Se mai intempla, de orinduescu artistii comunali
numai pe copii parintiloru saraci la scóla, espi-
minduse, ca unii ca acestia totu nu au ce lucrá
acasa, si potu siéde cu dascalulu in scól'a, éra pe
copii celoru cu stare materiala buna ii elibereza
de frecuentarea scólei; de ce feliu de idei si opi-
niuni seci si scalciate sunt unii atari artisti cu-
prinsi si condusi! adeca sunt cu totul indiferenti
si nepasatori de progresulu natiunei in cultura, a-
cestia iubescu intunereculu si fugu de lumina; de
aici urméza, ca preotulu áre santa datorie, ascote
pe toti copii din protocolulu botezatiloru dela 6
— 12 ani tomna, si a provocá pre artistii comu-
nali spre restringere parintiloru respectivi, de a-si
trimitte copii la scóla. În privinția frecuentarii re-
gulate pretinde necesitate neconditionata influinti'a
si spriginirea amplotatiloru respectivi.
- f) De fostii granitari sau observatu invederatu, ca ei
sunt dedati asi trimitte copii la scóla numai pe cale
dictatorica, ca sub ocarmuirea militara, candu cei
renitenti umbla aspru pedepsiti de respectivele or-
gane militare; oficierii erau obligati, a cerceta
scólele populare deseori si fora de veste, si nea-
flandu pe docentele cumva in scóla, sau neocupatu
cu propunere obiectelor de invetiatu, se-lu trage la
dare de sama seriosa, apoi cu ocaziune esameloru
anuale tienende prin docentele supremu ca direc-
torele scóleloru din tinutulu regimentului, dupa re-
latiunea dinsului asternuta colonelului de regimentu

despre starea si progresulu amintiteloru scóle, do-
centii cei nepasatori, nediliginti sau immorali se
delaturau din postulu ocupatu si se inolá la mili-
tie cá soldatu simplu; lefa docentiloru curge din
casa comunei regulatu la finea lunei; casa cu ba-
nii comunei era supusa unei controlu aspre din
parte capitaniloru si a oficieriloru respectivi; pro-
tocelele respective se revediau mai pe urma si
de colonelulu regimentului; acum deseori nu se
afla nici unu cruceriu in casele amintite si contro-
lareia nca au incetatu dela desfiintierea granitia-
rilor.

Fostii granitari cá omeni liberi acum nu pre-
crestéza pe artistii comunali si pe preotu cu atatu mai
pucinu pe docente, restringandui acestia se-si de copii
la scól'a, pe amplotatii respectivi inca nu-i dóre ca-
pulu de trebile scolastice; deci nu-i mare mirare, candu
irsusi Orlatienii cei vestiti odata cu scól'a superióra, isi
retragu copii dela frecuentarea scólei acesti amintite si
cei satesci-popularie; — cea dintai e proviediuta cu lo-
calitati corespundietore si cu docenti buni, spese cu
copii nu au afara pentru unele carti si materiale de
scrisu; si totusi tóte dojenele si indemnarile de unii
natiunalisti zelosi — acaroru nume se retacu — nu fo-
losescu, si asiá scól'a superióra este in anulu acesta
mai gola; svaturile cele bune, cari li se dau din partea
voitoriloru de binele si prosperarea romaniloru inapoi-
ati in cultura se alipescu de animale loru tocma ca ma-
zerea de paréte; judele nu cutéza se pedepsésca pe pa-
rintii renitenti, caci se teme de vr'o dauna simtítóre
in stare sa materiala, ce isar puté casioná prin unii
cá aceia.

Comunele Racoviti'a, Vestemu, Orlatu, Sîna si Cu-
jiru curatu foste granitare, au avutu pana la desfiin-
tiare nisce scoli asiá numite »deutsche Gemeindeschu-
len,“ caci limb'a nemtiésca erá dupa sistema absolutis-
mului cea domnitore — si si satesci fórté bune; — sub-
scrisulu au servitu la scól'a Racovitiei 4 ani ca docente
din tomna 1823 pana 1827. Edificiele se afla si acum,
dara frecuentarea dinseloru au decadiutu cu tctu'u, cum
am díce ele tragu de morte; docenti corespundietori
chiamarii loru cei nobile la scolele popularie amintite
loru comune inca nu mai sunt, lefile loru éراسi pre
cum suna proverbulu: „pre cum ii santulu si ta-
maia.“

ad 4-to Impiedecarile enumerate sunt deslusite si
lamurite in raportulu amintitu; vedi „Amiculu Scólei“
Nr. 10. 16. Maiu a. c.

- ad 5. a) Dela docenti cu sciintie pedagogice, diliginti, patrunsi de zelulu inaintarii culturii nativnei romane, prevediuti cu lefi amesuratu osteneleloru, ca astfelu se-si pota procurá carti de lectura, mai alesu scolastice, pre cum si de a se pute prenumera la gazetele romane, punenduse in stare favorabila, de a poté inaintá cu spiritulu timpului presinte.
- b) Dela gradulu aplicarii parintiloru de a-si trimite copii la scóla.
- c) Dela una frecuentare neintrerupta a scólei prin invetiacei.
- d) Dela una propunere viue si desteptatore, spriginita de unu graia limpede si intielegatoriu amesuratu capacitatii invetiaceiloru, apoi mai alesu prin intuitiune obiectelor de propusu.
- e) Dela pasire treptata, adece dela lucruri cunoscute la cele necunoscute p. e. dela aditiune la subtrahere; dela lucruri simple la cele compuse, p. e. dela cuvinte singuratece la informare de propusetiuni p. e. din cuvintele: cane, omu, casa, informandu propusetiune: canele pazesce cas'a omului; dela cele usiore la mai grele, conformu esemplului citatu, apoi prin repetitiuni neintrerupte, ca unu proverbu germanu suna: Repetitiunea este maic'a sciintieloru.
- f) Dela sustinerea disciplinei scolastice si a atentionei in timpul propunerii: p. e. nu este ertatu copiiloru asi schimbá locurile dupa placu, a siopti la respunsurile unuia si altuia etc.
- g) Dela impartirea óreloru pentru obiectele de invetiatiu asiá d. e. obiecte, cari pretindu una opintire a spiritului mai mare, precum religiune, gramatica etc.: se-se destine ore din ante de amiadi; dupa unu obiectu mai greu se urmeze unulu mai usioru p. e. dupa gramatica cetitulu sau scrisulu frumosu; a propune unu obiectu mai multu de una ora si cu scolarii de despartimentulu superioru, disgusteza si intrerupe atentionea; din esperintia se scie de comunu, ca insusi celoru esiti din etate tineretiei inca le place inchimbare in deprinderile feliurite, dara apoi invetiaceii, cari sunt plini de viatia se nu urasca una continuare indelungata cu propunerea unui si accluiasi obiectu.

ad 6. a) Despre un'a scóla, unde se intrebuintiaza pedepse mai alesu corporale, pre dese ori nu putemu ave nici una opiniune buna despre docentele unei atari scoli tocma in secululu alu 19., secululu luminarii si alu elibararii poporeloru, asiá dara docentii scóleloru poporalii romane se-se retiena in catu iérta jurstarile de pedepse aspre, caci mai alesu cele trupesci intrebuintiate pentru tóte erorele, facu pe scolari mai apoi nepasatorui de batae, si in locu de indreptare se iscade si inradaciniaza reintia si impotrivre perpetua spre tóte lucrurile bune.

(Vá urmá.)

Au esitu de sub tipariu si se afla de vendiare atátu in Sibiiu la librari'a S. Filtsch catu si in afara pela tóte libreriele si toti corespondentii nostri cunoscuti

Calindariulu

pe 1865

Amiculu Poporului

de

Visarionu Romanu.

Acestu calindariu si in anulu acest'a este mai avutu de materii, cá ori-care altulu de pela noi. In antáiulu articulu din partea pentru invetiatura si petrecere se continua istoria Ardealului cea inceputa, alu doile articulu este intitulatu „Biserica dela curtea de Argesiu“ cu o icóna litografata a acesteia, care se da **cá premiu** langa calindariu. Alu treile articulu cuprinde o scurta biografia a nemuritorului barbatu Simeonu Barnutiú; urméza apoi unu tractatu economicu despre stupáritu cu mai multe ilustrátiuni frumóse; — varietáti etc. si in fine catalogu si anuntiuri de carti romanesci.

Speramu ca acésta unica scriere adeveratu populara si folositoare va aflá trecerea dorita si in anulu acesta.

Pretiulu unui calindariu cu premiu 50 cr. v. a. 10 esempl. 4 fi. v. a.